

omgebonden kreeg omdat hij haar veel te mager vond.

Er gaapt een diep ravijn tussen wat vrouwen zich wensen en wat mannen het liefst in hun bed aantreffen. Dat de zaak nog niet zo lang geleden heel anders lag, is te zien op de tentoonstelling *De ideale vrouw*, die tot 3 mei loopt in het Noordbrabants Museum.

Tot in de jaren vijftig werd het ideaalbeeld van de vrouw bepaald door het wenspakket van de man. Hij zocht een perfecte huisvrouw en een toegewijde moeder voor zijn kinderen – zeg het type echtgenote dat Julianne Moore speelt in de film *Far from Heaven*. Zij steunde hem, hield haar huis schoon, zette haar gezin gezonde maaltijden voor en kleepte zich aantrekkelijk maar niet al te opzichtig. Schoonheid kwam op de tweede plaats.

Om haar biologische bestemming naar tevredenheid uit te voeren, was een mooi en sexy uiterlijk geen directe vereiste. Het waren de innerlijke deugden, zoals kuisheid, trouw, huiselijkheid, ijver, soberheid of vroomheid, die een harmonisch huwelijk garandeerden, waarin de vrouw ondergeschikt was aan haar man en hem gehoorzaamde. En net als tegenwoordig stonden vrouwen voorbeelden ter beschikking waaraan ze zich konden spiegelen.

Naast schilderijen en prenten van zachtmoedige, zogende en spinnende huismoe- ders toont de tentoonstelling afbeeldingen van heldinnen uit de Bijbel en de klassieke Oudheid die als iconen in opvoedkundige boeken en op huisraad werden afgebeeld. Zo werd eeuwenlang het verhaal van Rebekka aangehaald als het ging om huwelijksrouw, stonden Sara, Elisabet, Maria of haar moeder Anna voor de modelmoeder

deze hertogin, werkelijk grote, prachtige borsten. Van het type met een tepel als een schoteltje. Geen tepel als een koeienspeen, maar de grote, lichtrozigbruine tepel die zo heerlijk opwindend is."

In *The Dying Animal* (2001) wordt Consuela beschreven als een jonge vrouw in een ietwat te krap lichaam. "Het is net alsof dat lichaam haar niet helemaal past. Niet omdat ze te dik zou zijn. Maar ze is allesbehalve een anorectisch type. Wat je ziet is vrouwelijk vlees, goed vlees, in overvloed – dáárom zie je het ook."

Nu kan ik het niet bewijzen, maar ik geloof dat Roths erotische heldin het ideaal van veel mannen dicht nadert. Maar Hollywood laat ons – de bioscoopzaal zat vol vrouwen – ons liever verlustigen aan Penélope Cruz, die nota bene voor haar rol in de film *Volver* (2006) van de Spaanse regisseur Pedro Almodóvar een kussen

en werden in de zestiende eeuw Suzanna-kruiken gemaakt en verkocht, als toonbeeld van deugdzaamheid en kuisheid.

Eva was de moeder aller moeders. Maar zij is ook de eerste vrouw ter wereld die de man tot het kwaad verleidde en vervolgens tot inkeer kwam. Die rol vormde aanleiding tot een ander soort heldin, de tot inkeer gekomen zondares, die met Maria Magdalena haar beroemdste toonbeeld van vrome boetvaardigheid kreeg.

Ingewikkelder lag het met populaire heldinnen als Cleopatra, Delila, Judit of Jaël. In al die verhalen wist de vrouwelijke hoofdpersoon een beroemde man met koelbloedige list ten val te brengen. Delila knipte Simsons haren af, waarna hij aan de Filistijnen is overgeleverd, Judit redde haar volk door de vijandelijke Holofernes in zijn slaap te onthoofden, Jaël dreef legeraanvoerder Sisera een pin door de slaap en Cleopatra ging de geschiedenis in als de superverleidster die Rome op de rand van de afgrond bracht.

Het *Kunstschrift* over ideale vrouwen dat de tentoonstelling begeleidt, gaat uitgebreid in op die dubbelzinnige rol van de klassieke en bijbelse femmes fatales die eindeloos stof voor schilderijen, gedichten, films, verhalen, opera's en toneelstukken hebben geboden. Hun vindingrijkheid maakte hen tot voorbeelden van vrouwelijke heldenmoed, maar hun verleidingskracht was aanleiding tot waarschuwing. Schoonheid is verraderlijk. Te veel hang naar uiterlijk vertoon werd in de voorlichtende teksten dan ook vaak beschouwd als het werk van de duivel.

De opvoeders moesten schipperen. Als de machtige man die vrouwen ten val brachten een slechterik was, dan werd hun daad als moreel verantwoord beschouwd. Dan betekende hun oogverblindende schoonheid niets meer dan een instrument in dienst van God. Een uitleg die schilders gelegenheid bood tot het onbestraft schilderen van blote vrouwen. Verhalen over Suzanna, Danaë en Batseba hadden dan ook een lange schilderkunstige traditie en waren bij uitstek het terrein waarop met grote voorgangers kon worden gewedijverd. Het schilderen van de schoonheid die zelfs Zeus of koning David van zijn stuk bracht, dát was een meesterproef. Volgens kunsthistoricus Eric Jan Sluiter, die een boek schreef over Rembrandt en het vrouwelijk naakt, werd de Hollandse meesterschilder uitgedaagd de toeschouwer nog ►

*De glossy's laten
zien dat ook de
iconen worstelen met
de ideale maten.*